

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI

Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS SPECIALIOJOJE ATASKAITOJE

Tvarumas kaimo plėtros srityje: nors dauguma projektų vykdomi reikalaujama laikotarpi, yra galimybių pasiekti ilgalaikiškesnių rezultatų

Turinys

SANTRAUKA (I–VI dalys)	2
ĮVADAS (1–14 dalys).....	3
AUDITO APIMTIS IR METODAS (15–19 dalys).....	3
PASTABOS (20–65 dalys).....	3
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS (66–70 dalys).....	5
1 rekomendacija. Lėšas tikslingiau skirti perspektyviems projektams	6
2 rekomendacija. Sumažinti riziką, kad finansuojamas turtas nebūtų pradėtas naudoti asmeniniais tikslais	6
3 rekomendacija. Pasinaudoti didelių duomenų bazių teikiamomis galimybėmis vertinimui atlikti.....	6

Šiame dokumente pateikiami pagal [Finansinio reglamento](#) 259 straipsnį Europos Komisijos parengti atsakymai į Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pastabas. Jie bus paskelbti kartu su specialiaja ataskaita.

SANTRAUKA (I–VI dalys)

Bendras Komisijos atsakymas

2007–2013 m. ir 2014–2020 m. programavimo laikotarpiais Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis toliau buvo remiama įvairi ne žemės ūkio veikla ir skatinamos viešosios ir privačiosios investicijos kaimo vietovėse, taip pat ir į infrastruktūrą, atitinkančią Europos kaimo plėtros prioritetus. Vadovaujantis pasidalijamojo valdymo principu, parama buvo teikiama pagal nacionalines arba regionines kaimo plėtros programas, už kurių valdymą ir kontrolę yra atsakingos valstybės narės ir Komisija. Valstybės narės privalo imtis visų būtinų priemonių, įskaitant įstatymais ir kitais teisės aktais nustatomas priemones ir administracines priemones, siekdamos užtikrinti, kad ES biudžeto lėšomis finansuojami veiksmai būtų įgyvendinami teisingai ir veiksmingai, laikantis taikomų ES ir nacionalinių taisyklių.

Komisija mano, kad labai svarbu atskirti teisiškai reikalaujamo tvarumo laikotarpio laikymąsi nuo remiamų projektų, kurie vykdomi ir pasibaigus teisiškai reikalaujamam laikotarpiui, ilgalaikio poveikio vertinimo. Teisės aktų leidėjai susitarė dėl atitinkamai Reglamento (EB) Nr. 1698/2015 72 straipsnyje 2007–2013 m. laikotarpiui ir Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 71 straipsnyje 2014–2020 m. laikotarpiui nustatytų tvarumo reikalavimų, todėl nėra teisinio pagrindo nei sistemingai reikalauti, kad projektai būtų vykdomi ilgiau nei teisiškai reikalaujamas tvarumo laikotarpis, nei stebėti, kaip jie vykdomi. Dėl to nacionalinėms administracijoms taip pat tektų pernelyg didelė administracinė našta.

Komisija teigiamai vertina tai, kad daugelis remiamų projektų įgyvendinami praėjus keleriems metams po teisiškai reikalaujamo tvarumo laikotarpio. Komisija mano, kad įvairinimo priemonėmis užtikrinamas ilgalaikis įvairinimas kaimo vietovėse ir kad kai kurių įmonių uždarymas arba remiamų projektų nutraukimas nebūtinai susijęs su pradinio projekto ekonominiu neperspektyvumu. Komisija mano, kad šiuos nustatytus faktus būtų naudinga išanalizuoti išsamiau, pavyzdžiui, palyginti su bendrais ekonominio perspektyvumo duomenimis tuose sektoriuose su įmonėmis, kurios negavo viešojo finansavimo, ir su jų vidutiniu gyvavimo ciklu, taip pat su kitais galimais išorės veiksniais, kurie galėjo turėti įtakos remiamiems projektams, pavyzdžiui, makroekonominėmis tendencijomis.

Parama panašioms projektams numatyta pagal naująją 2023–2027 m. bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP), kurios bendrasis tikslas – stiprinti kaimo vietovių socialinę ir ekonominę struktūrą. Pagal naują įgyvendinimo modelį, nurodytą Reglamente (ES) 2021/2115 ir Reglamente (ES) 2021/2116, naująją 2023–2027 m. BŽŪP siekiama geresnio veiksmingumo ir rezultatų, atsižvelgiant į jos tikslus. ES teisinėje sistemoje nustatytos paramos gavėjams tiesiogiai taikytinos taisyklės nėra tokios griežtos, todėl valstybėms narėms paliekama daugiau lankstumo planuoti paramą ir nustatyti atitinkamas pagalbos sąlygas atsižvelgiant į poreikius ir nacionalinius ypatumus. Todėl BŽŪP strateginiuose planuose valstybės narės turi pasiūlyti atitinkamus tvarumo reikalavimus, tinkamus įvairių rūšių intervencinėms priemonėms. Vertindama planus, Komisija deramą dėmesį skiria planuojamos paramos tikslų ir bendros strategijos tinkamumui, taip pat siūlomų intervencinių priemonių struktūrai. Be to, Komisija yra pasirengusi remti valstybių narių mainus, kad ilgainiui būtų pagerintas projektų ekonominis perspektyvumas.

Komisija pritaria rekomendacijoms.

ĮVADAS (1–14 dalys)

Komisijos atsakymai

07. Nepaisant to, kad vertinimo tyrime daromos tam tikros išvados, pačioje ataskaitoje neatmetama prielaida, kad projektų indėlis¹ į įvairinimą kaimo vietovėse yra teigiamas, nors, Audito Rūmų teigimu, jis yra nedidelis.

Taip pat žr. Komisijos atsakymą į 61 dalies pastabas.

10. Pagal pasidalijamojo valdymo principą valstybės narės ir Komisija atsako už kaimo plėtros programų valdymą ir kontrolę pagal savo atitinkamas atsakomybės sritis, nustatytas Reglamente (ES) Nr. 1303/2013, Reglamente (ES) Nr. 1305/2013 ir Reglamente (EB) Nr. 1698/2005. Valstybės narės turėtų imtis visų būtinų priemonių, įskaitant įstatymais ir kitais teisės aktais nustatomas ir administracines priemones, siekdamos užtikrinti, kad iš ES biudžeto finansuojami veiksmai būtų įgyvendinami teisingai ir veiksmingai, laikantis taikytinų ES ir nacionalinių taisyklių.

11. Reglamente (ES) 2021/2115 siūlomas naujas įgyvendinimo modelis, apimantis perėjimą nuo atitikties prie rezultatų ir veiksmingumo, suteikiant daugiau lankstumo valstybėms narėms įgyvendinimo srityje.

Taip pat žr. Komisijos atsakymus į santrauką.

12–13. Bendras Komisijos atsakymas į 12 ir 13 dalių pastabas

Komisija ragina valstybes nares įtraukti tvarumo reikalavimus į 2023–2027 m. BŽŪP strateginius planus, kai tai tikslinga ir pritaikyta prie atitinkamos rūšies intervencinės priemonės.

2014–2020 m. programavimo laikotarpio tvarumo reikalavimai skiriasi. Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 71 straipsnyje numatyti tvarumo reikalavimai, vykdytini 5 metus, 3 metus ir 10 metų (bendrovės perkėlimas už ES ribų) po galutinio mokėjimo paramos gavėjui arba per valstybės pagalbos taisyklėse nustatytą laikotarpį.

AUDITO APIMTIS IR METODAS (15–19 dalys)

Komisija atsakymų nepateikė.

PASTABOS (20–65 dalys)

Komisijos atsakymai

21–23. Bendras Komisijos atsakymas į 21–23 dalių pastabas

¹ Vertinimo tyrimas „Synthesis of Rural Development Programmes (RDP) ex-post evaluation of 2007–2013“ (p. 16).

Komisija pažymi, kad 2007–2013 m. laikotarpiu finansuoti visi į imtį įtraukti 879 turistų apgyvendinimo projektai ir visi jie atitiko 5 metų tvarumo reikalavimą, todėl tenkino su tuo susijusį teisinį reikalavimą.

Be to, Komisija primena, kad, be ataskaitoje aptartų elementų, įmonės gyvavimo ciklą lemia ir kiti išorės veiksniai.

24–27. Bendras Komisijos atsakymas į 24–27 dalių pastabas

Komisija pabrėžia, kad dauguma į imtį įtrauktų projektų atitiko teisinį tvarumo reikalavimą. Vertinimą taip pat padėtų atlikti informacija apie priežastis, dėl kurių kai kurie projektai nebevykdomi, taip pat palyginimas su įprastu panašių įmonių, kurios negavo viešojo finansavimo, gyvavimo ciklu.

33. Komisija pažymi, kad visi 2 langelyje nurodyti projektai buvo nutraukti pasibaigus jų teisiniam tvarumo laikotarpiui, įskaitant abu projektus, kurie buvo vykdomi trumpiau nei 5 metus.

36. Kaip parodyta 5 diagramoje, pagal 2014–2020 m. teisinę sistemą taisyklės, palyginti su 2007–2013 m. teisine sistema, buvo pakeistos taip, kad tvarumo laikotarpis būtų pradėtas skaičiuoti nuo galutinio mokėjimo projektui. Dėl to buvo nustatytas tinkamesnis tvarumo laikotarpis, todėl 2014–2020 m. laikotarpiu buvo išvengta tokių situacijų, kaip Bulgarijos pavyzdys.

38–46. Bendras Komisijos atsakymas į 38–46 dalių pastabas

Atrankos kriterijai nustatomi siekiant pirmenybę teikti aukštos kokybės projektams ir juos atrinkti atsižvelgiant į jų indėlį į tikslų įgyvendinimą. Tačiau, siekiant padidinti remiamų projektų ilgalaikio ekonominio perspektyvumo galimybes, mokėjimo agentūra turi atlikti kokybinį kiekvienos paraiškos vertinimą. Ilgalaikis remiamų projektų poveikis priklauso ir nuo keleto išorės veiksnių.

2014–2020 m. laikotarpiu Komisija, palyginti su 2007–2013 m. laikotarpiu, valstybėms narėms skirtose gairėse daugiau dėmesio skyrė tinkamam atrankos kriterijų taikymui, kad būtų užtikrintas vienodas požiūris į pareiškėjus, geresnis finansinių išteklių panaudojimas ir didesnis priemonių tikslingumas pagal Sąjungos kaimo plėtros prioritetus ir teisinę sistemą. Komisija toliau dėsi pastangas siekdama užtikrinti, kad valstybės narės keistųsi gerąja patirtimi, be kita ko, dėl atrankos kriterijų taikymo 2023–2027 m. BŽŪP strateginiuose planuose. Tais atvejais, kai paramos gavėjai nesilaiko reikalavimų, vadovaudamasi pasidalijamojo valdymo principu, atsakingos institucijos turi imtis veiksmų pagal nuobaudų ir susigražinimo taisykles. Komisija taip pat tikrina, kaip valstybės narės laikosi reikalavimų. Jei valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemose esama trūkumų, Komisija gali siūlyti finansines pataisas.

Komisija pažymi, kad 5 langelyje pateiktas pavyzdys parodo (galimo) dirbtinio sąlygų sukūrimo (Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 60 straipsnyje numatyta nuostata dėl apgavystės) arba net nesąžiningos veiklos atvejus.

52. Komisija ragina valstybes nares teikti paramą finansinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, paskolomis ir garantijomis, visų pirma ekonomiškai perspektyvioms investicijoms, duodančioms pajamų paramos gavėjui.

54–55. Bendras Komisijos atsakymas į 54 ir 55 dalių pastabas

Pagal pasidalijamojo valdymo principą nacionalinės valdžios institucijos turi kontroliuoti ES fondų lėšomis finansuojamus projektus ir inicijuoti lėšų susigražinimą, jei nebuvo laikomasi ES ir (arba)

nacionalinių taisyklių. Nacionalinė sertifikavimo įstaiga kasmet atlieka kaimo plėtros išlaidų auditą. Be to, Komisija valstybėse narėse atlieka rizika grindžiamus auditus, kad patikrintų, ar taisyklių laikomasi.

Kalbant apie problemas, kurias Audito Rūmai nustatė Rumunijoje ir Bulgarijoje, Komisija norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Bulgarijos valdžios institucijos nepagrįstai išmokėtų lėšų susigrąžinimo procedūras pradėjo jau po 2017 m. Komisijos finansinės pataisos, atliktos po AGRI GD vykdyto audito. Tačiau susigrąžinimo procedūros yra sudėtingos, nes didžioji dauguma paramos gavėjų, iš kurių reikėjo susigrąžinti lėšas, iškėlė Bulgarijos valdžios institucijoms ieškinius Teisingumo Teisme. Be to, kai kurie iš šių paramos gavėjų kelis skundus pateikė Komisijai ir Europos Parlamentui. Komisija šiuos skundus šiuo metu vertina.

Kalbant apie ankstesnį 2007–2013 m. programavimo laikotarpį, devyniose valstybėse narėse (nuo 2011 m.) Komisija atliko su turistų apgyvendinimu susijusių priemonių (iš esmės 311, 312 ir 313 priemonių) auditą. Dviejose valstybėse narėse buvo nustatyta atitinkamų procedūrų įgyvendinimo trūkumų.

Kalbant apie 2014–2020 m. programavimo laikotarpį, Komisija atliko 6.4 papriemonės (pagal ją taip pat finansuojami svečių namų projektai) 21 auditą dvylikoje valstybių narių. Keturiuose valstybėse narėse Komisija nustatė atitinkamų procedūrų įgyvendinimo trūkumų. Kol kas, išskyrus anksčiau aprašytą situaciją Bulgarijoje, visuotinių pažeidimų nenustatyta.

61–65. Bendras Komisijos atsakymas į 61–65 dalių pastabas

Kalbant apie sunkumus vertinant indėlio mastą, Komisija pabrėžia, kad apibendrinamojoje ataskaitoje² taip pat teigiama, kad „nors išvados grindžiamos tomis priemonėmis, dėl kurių galime tvirtai teigti, kad jos teigiamai prisidėjo prie numatyto tikslo, tai nereiškia, kad tos priemonės, kurių indėlis buvo mažesnis ar mažiau tikėtinas, buvo neveiksmingos iniciatyvos, neprisidėjusios prie numatyto tikslo. Priešingai, kaip matyti iš atskirų priemonių indėlių, daugeliu atvejų jie atspindi tai, kad *ex post* vertinimo ataskaitoje nepateikta išvada dėl indėlio, o ne tai, kad ataskaitoje įvertinta, jog indėlio nėra arba jis nedidelis. Be to, indėlio mastas yra susijęs su tuo, kaip lengva jį išmatuoti. Taip pat yra stiprus ryšys tarp išmatuojamumo ir priemonės įgyvendinimo laiko, nes procesas jau buvo supaprastintas, o matavimo metodai ir būdai aiškiau apibrėžti.“

Taip pat žr. Komisijos atsakymą į 07 dalies pastabas.

Komisija pabrėžia, kad iš valstybių narių nereikalaujama, kad jos sistemingai stebėtų arba kontroliuotų, ar investiciniai projektai vykdomi pasibaigus teisiškai reikalaujamam tvarumo laikotarpiui, ir, atsižvelgiant į didelį mažų projektų skaičių, negalima tikėtis, kad jos tai darys. Be to, duomenų apsaugos taisyklės riboja Komisijos galimybes tiesiogiai vykdyti tokią stebėseną. Vis dėlto Komisija gali paskatinti valstybes nares geriau naudotis verslo registrais ar kitomis didelėmis duomenų bazėmis.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS (66–70 dalys)

Komisijos atsakymai

² Vertinimo tyrimas „Synthesis of Rural Development Programmes (RDP) ex-post evaluation of 2007–2013“ (16 p.).

66–69. Bendras Komisijos atsakymas į 66–69 dalių pastabas.

Komisija sutinka, kad atrankos procedūrą būtų galima patobulinti, visų pirma skatinant kiekvienu konkrečiu atveju geriau įvertinti projektų kokybę remiantis paramos gavėjų projektų aprašymu. Ilgalaikis remiamų projektų poveikis taip pat priklauso nuo keleto išorės veiksnių, pavyzdžiui, makroekonominių tendencijų ir krizių, kuriems atrankos procedūros negali turėti įtakos.

1 rekomendacija. Lėšas tikslingiau skirti perspektyviems projektams

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Komisija sudarys palankesnes sąlygas valstybėms narėms dalytis geriausia patirtimi.

2 rekomendacija. Sumažinti riziką, kad finansuojamas turtas nebūtų pradėtas naudoti asmeniniais tikslais

2.A. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Komisija toliau bendradarbiaus su valstybių narių valdžios institucijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma būsimame Europos BŽŪP tinkle, siekdama dalytis geriausia patirtimi ir ja keistis ir taip sudaryti palankesnes sąlygas veiksmingai įgyvendinti politiką, siekiant užtikrinti didžiausią ES teikiamos paramos pridėtinę vertę. Komisija ragina valstybes nares atitinkamais atvejais, priklausomai nuo teikiamos paramos rūšies, į BŽŪP strateginius planus įtraukti atitinkamus tvarumo reikalavimus.

B. Komisija toliau ragins valstybes nares teikti paramą finansinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, paskolomis ir garantijomis, visų pirma ekonomiškai perspektyvioms ir pajamas duodančioms investicijoms.

2.B. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

70. Nėra teisinio pagrindo reikalauti, kad valstybės narės sistemingai stebėtų, ar remiami projektai įgyvendinami pasibaigus tvarumo laikotarpiui, kurio reikalaujama pagal Reglamentą (EB) Nr. 1698/2005 ir Reglamentą (ES) Nr. 1303/2013. Dėl to valstybėms narėms tektų pernelyg didelė administracinė našta.

3 rekomendacija. Pasinaudoti didelių duomenų bazių teikiamomis galimybėmis vertinimui atlikti

3.A. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Komisija padės valstybėms narėms nustatyti atitinkamus informacijos šaltinius ir dalytis geriausia patirtimi.

3.B. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.